

Lietuvos lyginamosios literatūros asociacijos premijos teikimo komiteto posėdžio
PROTOKOLAS Nr. 25

2026 09 19
Vilnius

Posėdis įvyko 2026 m. rugsėjo 16 d. 17 val. (nuotoliniu būdu).
Posėdžio pirmininkė – dr. Gintarė Bernotienė
Posėdžio sekretorius – dr. Manfredas Žvirgždas

Dalyvavo Lietuvos lyginamosios literatūros asociacijos (LLA) premijos teikimo komiteto nariai: dr. Gintarė Bernotienė, dr. Nida Gaidauskienė, vertėjas Laimantas Jonušys, rašytoja Giedrė Kazlauskaitė, doc. dr. Audinga Peluritytė-Tikuišienė, habil. dr. Jūratė Sprindytė, prof. dr. Gitana Vanagaitė, dr. Saulius Vasiliauskas, dr. Manfredas Žvirgždas.
Raštu savo nuomonę atsiuntė doc. dr. Aurelija Mykolaitytė, ji ir prof. dr. Mindaugas Kvietkauskas dalyvavo balsuojant.

G. Bernotienė praneša, kad komisijos posėdis laikomas turinčiu galios, jei jame dalyvauja bent 7 komisijos nariai, supažindina, kad elektroniniais laiškais siunčiamus posėdžio dalyvių balsus skaičiuos LLTI bibliotekos darbuotojai – direktorė Rūta Pleskačiauskienė ir rankraštyno vedėjas Virginijus Gasiliūnas. Patvirtinami posėdžio pirmininkė ir sekretorius.

DARBOTVARKĖ:

LLA premijos už komparatyvinę veiklą ir lyginamuosius mokslo darbus kandidatūrų svarstymas ir balsavimas.

SVARSTYTA:

Iškeltos keturios kandidatūros premijai:

doc. dr. Vigmanto Butkaus monografija *Lietuva ir lietuviai latvių literatūroje* (2026),
kolektyvinė monografija *Vertimas ir cenzūra, sovietinės ideologijos sąlygomis* (2024, sudarė prof. dr. Nijolė Maskaliūnienė, dr. Ingrida Tatolytė),
dr. Gedos Montvilaitės monografija *Ričardo Gavelio ir Milano Kunderos kūrybos paralelės* (2026),
prof. dr. Eglės Kačkutės bei Valerie Heffernan sudarytas specialus žurnalo *Contemporary Women's Writing* numeris, kuriame skelbiama abiejų sudarytojų parašytas įvadas ir Kačkutės straipsnis „The Migrant Mother's Silence in Her Mother Tongue as a Mothering Strategy“.

Bernotienė trumpai pristato kandidatus ir kviečia pasisakyti komisijos narius.

Jūratė Sprindytė: kandidatai yra stiprūs, konkurencija labai rimta, parodyta visa komparatyvistikos skalė. Darbai skirtingi. Daro įspūdį tyrimų mastai, ypač Butkaus ir monografijos *Vertimas ir cenzūra*. Kačkutė tarptautiška, dirba su naujomis metodologijomis, naujus metodus taiko ir *Vertimo ir cenzūros* kolektyvas. Montvilaitės darbas įspūdingas, sudėtas 20 metų darbas. Palaikyčiau tuos, kurie visą gyvenimą skiria darbui savo srityje ir daug yra padarę. Gera, kad premija įgavo prestižą, visos pasiūlos yra reikšmingos.

Audinga Tikuišienė: stebina, kad per tokį neilgą laiką iškilo tokie stiprūs darbai. Padengtos visos komparatyvistikos sritys. Prisipažįsta, kad rašė rekomendaciją Montvilaitei, todėl jaučia pareigą motyvuoti. Dėstant komparatyvistiką studentams paaiškėjo, kad klasikinė komparatyvistika menkai pristatoma. Pasirodžius monografijai Montvilaitės ją pristatė VU.

Skirtingus kūrinius lyginti intencijų yra daug, komparatyvistinė mokykla reikalauja rasti atitikmenis ir juos nurodyti. Montvilaitė rado teorinę prieigą, suformulavo ją savo įvade, ir dabar šis įvadas studentų mėgstamas.

Nida Gaidauskienė: daro įspūdį empirinė surinktos medžiagos refleksija. Butkaus veikalo ir *Vertimo ir cenzūros* monografijos labai plačios chronologinės ribos. Baltistikos tyrimus reikėtų skatinti, tarptautinių ekspertų jie kartais nuvertinami. Butkaus monografija gana deskriptyvus pobūdžio. *Vertimo ir cenzūros* tyrimas vertas dėmesio, nors pirmųjų dviejų dalių tyrimas neatitinka premijos skyrimo nuostatų. Trečioji dalis išpildo reikalavimus, tačiau reikėtų išskirti ne monografijos sudarytojų veiklą, o pačią monografiją kaip korpusą. Montvilaitės monografija labai apgalvota. Kačkutės darbas tarptautiškas, bet vienas iš lyginamųjų dėmenų turėtų būti lietuvių literatūra (kuri straipsnyje pritraukiama analizuojant D. Staponkutės tekstą). Vis dėlto šimet nusveria kiti darbai.

Perskaitomas Aurelijos Mykolaitytės atsiliepimas, atsiųstas elektroniniu paštu.

Aurelija Mykolaitytė: nelengva išrinkti vieną knygą. Man kaip dėstytojai labai paranki knyga *Vertimas ir cenzūra sovietinės ideologijos sąlygomis*, nes tokių tyrimų labai trūko. Į „Literatūrinio redagavimo“ paskaitas kviesdavausi pačius vyresnės kartos redaktorius, kurie studentams liudijo savo asmeninę patirtį. Šis išsamus kelių mokslininkų tyrimas dabar užpildo labai didelę mokslo spragą. Vis dėlto labiausiai išsiskyrė Butkaus monografija *Lietuva ir lietuviai latvių literatūroje* – didžiulis šio mokslininko nuveiktas darbas, trukęs kelis dešimtmečius ir vykdytas labai kryptingai. Knyga pratęsia tai, kas anksčiau pradėta kitų literatūrologų baltistų: tai labai nuosekli Silvestro Gaižiūno ir Kęstučio Nastopkos tyrimų tęsia. Monografija labai kruopščiai parengta, surinkta daugybė medžiagos, ji susisteminta, atskleistas tautos vaizdinio įvairumas. Aspektas, kuris negali likti nepastebėtas, tai pačių grožinės literatūros tekstų vertimai, jų pasirodymas lietuvių kalba. Monografijos autoriaus dėka šie latvių kūriniai tampa svarbūs mūsų kultūrinėje atmintyje.

Laimantas Jonušys: visi darbai yra solidūs, o tematika skirtinga. Labai įdomus Gavelio ir Kunderos lyginimas Montvilaitės monografijoje, jos tyrimui būdinga džiauojanti kompozicija. Kaip vertėjui įdomūs sovietmečio vertimų ir cenzūros tyrimai. Butkaus darbas įdomus, daug ką atskleidžiantis. Neatskleidžia, už ką ketina balsuoti.

Giedrė Kazlauskaitė: visi kandidatai padarė didelį įspūdį. Aiškus favoritas – Vigmantas Butkus, daro įspūdį plačios chronologinės jo tyrimo ribos. Antroje vietoje *Vertimas ir cenzūra*: naujos metodologijos, įdomu, vertinga. Prof. Kačkutė gerai išmano nagrinėjamą sritį ir teorijas. G. Montvilaitės monografija yra įdomi, inovatyvi, tačiau monografijoje įdėta ir daug mokslinės redaktorės Aušros Jurgutienės darbo. Favoritu nurodo Butkų.

Manfredas Žvirgždas: šiemet yra iš ko rinktis, visi 4 pretendentai atrodo labai rimtai. Galima rinktis tarp aprašomųjų darbų, dviejų autorių kūrybos lyginimo, vertimo studijų, įvedamų į literatūrologinę tyrimų problematiką. Taip pat galima rasti tarptautišką feministinę prieigą. Tarp favoritų būtų Butkaus monografija, kurios tyrimo laukas apima įspūdingą laikotarpį, juntama kompetencija, įsigilinimas, baltistinės problematikos išmanymas. *Vertimą ir cenzūrą* vertinant kyla klausimas dėl literatūrologinės tematikos, nes didžioji dalis atrodo labiau kalbotyrinė. Labiau vertinčiau vieno žmogaus rašytą monografiją, kur sutelktas daugelio metų darbas. Kiti darbai irgi įdomūs – tiek Montvilaitės, tiek Kačkutės darbai.

Gitana Vanagaitė: visos kandidatūros reikšmingos, tačiau du darbai (Butkaus ir *Vertimo ir cenzūros*) išsiskiria savo užmoju. Didžiausias Butkaus monografijos trūkumas – aprašomasis,

deskriptyvus, pasakojamasis elementas. Surinkta medžiaga, ji tvarkinga išdėstyta. *Vertimo ir cenzūros* monografijoje aiškiai artikuliuotas teorinis aparatas. Butkaus darbas stokoja teorinio lygmens. Apie kitas knygas nemato reikalo pasisakyti, nors jos ir įdomios, turi pritaikomumo lauką.

Saulius Vasiliauskas: jei reikėtų rinkti solidžiausią, *Vertimas ir cenzūra* būtų nugalėtoja. Bet pagal premijos nuostatus ši knyga ne visai pataiko į dešimtuką, nes komparatyvistikos joje mažiausia. Iš kitų kandidatų silpniausia Montvilaitė. Kundera ir Gavelis atrodo skirtingesni negu panašūs. Butkus atrodo gryniasias komparatyvistas iš visų pretendentų. Atsidavimas latvių ir lietuvių literatūros ryšių tyrimams atrodo tikrai vertas premijos. Kačkutės kandidatūra silpnesnė, nes straipsnių ciklas tai nėra monografija. Jos privalumai: aktualumas, tarptautiškumas, šiuolaikiškumas. Favoritu laikomas Butkus.

Gintarė Bernotienė: Visi pateikti darbai solidūs, kai kurie ir gavę finansavimą projektai. Tradiciškiausia yra Montvilaitės monografija. Joje išplečiama komparatyvistikos samprata, kaip būtinas narys matomi intertekstualumo tyrimai. Sklandžiai skaitoma monografija arti mokslo populiarinimo, joje daug įdomių istorijos ir kultūros detalių, sužinome apie čekų literatūrologų vertinimus ir reiškinių apibrėžtis. Jei būtų gilesnė literatūrinė analizė, šansų duotiau daugiau. Kačkutės straipsnis „The Migrant Mother’s Silence“ yra kvalifikuota lyginamoji feministinės tematikos dviejų kūrinių analizė, tarptautinei auditorijai skirtas lietuvių kultūrą ir plačiau – posovietinės Baltijos šalis – pristatantis straipsnis, kuriam dedu plusą už juntamą įsipareigojimą „mirštančiai kalbai“, atveriamas kultūrinės įtampas ir literatūrologinį jų išskleidimą, susiejimą su pokolonjinėmis realijomis. Butkaus tyrimas yra kruopštus, disciplina, smulkia klasifikacija ir didžiule į literatūros tyrimus įtraukiamų faktų koncentracija pasižymintis darbas. Tai bus atraminė lituanistikos ir latvistikos studijų knyga. Joje komparatyvinis tyrimas sukasi apie imagologinę ašį, reiškiniai apibrėžti chronologiškai ir tipologiškai. Pagarbiai sumuojami kitų atlikti tyrimai; objektas labai išsiplečia, nes įkontekstinamos ir susiejamos istorijos, geografijos, mitologijos ir kultūros sferos. Tyrimas turi didžiojo pasakojimo ypatybių, dėl ko tik sveikinu autorių. Autorių kolektyvo *Vertimas ir cenzūra* yra solidžiausios apimties, rodo gebėjimą dirbti su didelės imties duomenų masyvais. Pateikia daugialypę sovietmečio peržvalgą, kuri gerai aspektiškai išskleista ir logiškai struktūruota. Knygoje taikomos šiuolaikinės prieigos, ji parašyta lyderiaujančių srities mokslininkų. Išskirtinai įdomus, originalus ir patraukliai parašytas Pauliaus Subačiaus metropolijos vs kolonijos vertimų efektų permąstymas, Nijolės Keršytės dalis apie cenzūrą. Pastebėję kiekvieno darbo privalumus turėtume vertinti jų įtakingumą, reikšmę ir pritaikomumą. Imponuoja Butkaus ir VU mokslininkų darbai. Sunku vienareikšmiškai pasakyti, kuris pranašesnis, atsižvelgsiu į rašymo stilių.

Sprindytė nori patikslinti savo argumentus. Teigia, kad skyrus premiją už *Vertimą ir cenzūrą*, turėtume premijuoti 10 žmonių, ne vien sudarytojas. Montvilaitės knyga lygiuojasi į mokslo populiarinimą, jos monografija skyriuje vertinta skeptiškai. Kačkutės ir kitų darbų proporcijos nesutampa: straipsnis prieš monografiją. Butkus atstoja literatūrologinės baltistikos centrą Lietuvoje, veda baltistikos tinklapį, fiksuoja visus baltistikos krustelėjimus. Jo nuopelnai yra beveik nelygintini su kitų kandidatų.

Tikuišienė pabrėžia mananti, kad Montvilaitės indėlis į komparatyvistiką yra labai didelis. Knyga tinkamai parašyta iš lyginimo perspektyvos, autorė šia tema dirbo daugiau nei 20 metų.

Vanagaitė mano, kad Butkui tiktų duoti premiją, jei būtų skiriama už gyvenimo nuopelnus. *Vertimo ir cenzūros* monografijoje gal ir nedaug literatūrologijos, bet ji yra kokybiškesnė.

Vyksta posėdžio dalyvių balsavimas internetu.

Balsavo skaičiavimo komisijos narė Pleskačiauskienė praneša balsavimo rezultatus: balsavo 11 komiteto narių, jų balsai pasiskirstė taip: Eglė Kačkutė – 0 balsų; Geda Montvilaitė – 1 balsas; kolektyvinė monografija *Vertimas ir cenzūra* – 3 balsai; Vigmantas Butkus – 7 balsai.

Tvirtinami balsavimo rezultatai.

NUTARTA:

Komiteto nariai nutaria, kad 2026 m. LLLA premija skiriama doc. dr. Vigmantui Butkui.

Posėdžio pirmininkė dr. Gintarė Bernotienė

Posėdžio sekretorius dr. Manfredas Žvirgždas